

Midtgruppen paa Parthenonsfrisen.

Af

J. L. Ussing.

(Meddelt i Mødet den 3die Mai 1895.)

Phidias' Tanke at smykke Parthenons Cellafrise med et sammenhængende Festoptog er saa simpel og naturlig, at vi genfinde den paa mange Steder og til mange Tider, oftest vistnok uden mindste Tanke om Efterligning af Parthenonsfrisen. Man kunde anføre det Ydre af Thorvaldsens Museum, men større kunsthistorisk Betydning har det at anføre de gamle kristelige Basiliker, hvor man ser de lange Rækker af hellige Mænd og Kvinder i hvide Klæder bevæge sig fra begge Sider hele Langhuset igennem henimod Koret, i hvis Apsis Frelseren selv troner. Men der er den Forskel, at i det sidstnævnte Tilfælde findes Dekorationen i det Indre af Bygningen, saa at den kan oversees paa en Gang; Parthenonsfrisen sidder udvendig, saa at man kun kan se een Side ad Gangen. Dog har Kunstneren ikke villet, at den skulde undvære sit Midtpunkt, og dette maatte naturligvis findes over Templets Hovedindgang, paa Østsiden af Templet. Her sidde Guderne, til hvis Ære dette Festoptog foretages, Halvdelen vendt imod det fra Nordsiden og Halvdelen imod det fra Sydsiden kommende Tog. Ved enhver Fest eller Ofring tænkes den Gud, til hvis Ære Festen holdes, at komme personlig til Stede, usynlig, men derfor ikke mindre virkelig. Kunstneren maatte selvfølgelig gøre dem synlige

ligesom Guden inde i Templet, der staar i al sin Majestæt lige overfor de tilbedende. Han fandt i denne Henseende ogsaa et Fingerpeg i den ved flere Fester brugelige Skik at fremsætte Stole eller Bænke og Borde for de Guder, man indbød til at komme og hvis Nærværelse man ventede, de saakaldte Theoxenier eller Lectisternier.

Romernes Lectisternia bleve optagne fra Grækenland, ifølge sikker Overlevering første Gang Aar 399 f. Kr. Da en pestagtig Sygdom hærgede Folket, raadspurgte man de Sibyllinske Bøger, og efter deres Bud forsonede man 3 Gudepar, Apollo og Latona, Diana og Hercules, Mercurius og Neptun, ved en flere Dages Fest, hvor man fremsatte pragtfuldt opredte Løjebænke for dem med rigt dækkede Borde foran¹⁾. Der var en Løjebænk for hvert Par. I den ældste Tid sad man til Bords, ligesom vi gøre det. Saaledes altid hos Homer, og endnu paa en bekendt Vase med røde Figurer i den strenge Stil, Sosias' Skaal, se vi Guderne siddende med Skaale i Hænderne²⁾. Men i det 6te Aarhundrede, som det synes, udbredte sig baade i Grækenland og i Italien den Skik, at Mændene laa til Bords, og dette holdt sig hele Oldtiden igennem, naar undtages enkelte afsides og tarvelige Egne, hvor den gamle Skik bevarede, som paa Kreta³⁾. Ikkun Kvinderne (at sige anstændige Kvinder) og Børn sad. De Bænke (*κλίνας*, lecti), der hertil brugtes, og som vi se fremstillede paa utallige Afbildninger med deres Tæpper og Hovedpuder, vare bestemte til to Personer; i Nødstilfælde kunde ogsaa en tredje faa Plads. Dette er saa konstant, at man angav Spisesalenes Størrelse efter, hvor mange Løjebænke

¹⁾ Livius V, 13, 6: Duumviri sacris faciundis, lectisternio tunc primum in urbe Romana facto, per dies octo Apollinem Latonamque, Dianam et Herculem, Mercurium atque Neptunum tribus quam amplissime tum apparari poterant, stratis lectis placavere.

²⁾ C. O. Müller, Denkmäler d. alten Kunst I, pl. XLV. Denkmäler des Kaiserl. deutsch. archäol. Instituts I, Taf. 9—10.

³⁾ Athenæus IV, p. 143 e.

de rummede¹⁾. De fra Horats og andre Forfattere, ligesom og fra Pompeii bekendte Triclinier, der bestaa af 3 sammenstillede Bænke, hver til 3 Personer, og et Bord i Midten, tilhøre en noget senere Tid.

Lectisternierne vare i Begyndelsen sjældne i Rom og holdtes kun, naar der var en særlig Anledning dertil. Annalerne anførte, hver Gang dette var sket. Hos Livius læse vi, at det skete 3die Gang Aar 364, 4de Gang 348, 5te Gang 326, altid for de samme Guder²⁾; men i 218 anordnes Lectisterniet ogsaa særlig for Juventas, og det næste Aar fremstillede man 6 pragtfulde Løj-bænke, en for Jupiter og Juno, en for Neptun og Minerva, en for Mars og Venus, en for Apollo og Diana, en for Vulcan og Vesta, en for Mercur og Ceres. Ved den førstnævnte Lejlighed, i 218, tilføjer Livius, at hele Folket fik Befaling til at anstille lignende Fester allevegne, hvor der var beredt Plads dertil, per omnia pulvinaria³⁾. Der fandtes altsaa mange saadanne Pulvinaria i Rom, og de fandtes ogsaa udenfor Rom, som i Cære, i Lanuvium ved Junos Tempel, i Tusculum ved Castors⁴⁾. Ogsaa Divus Julius fik sit Pulvinar⁵⁾; overhovedet maa vel Tilstedeværelsen af et saadant snarere betragtes som Regel end som Undtagelse.

Af den Maade, hvorpaa disse Lectisternier omtales, maa man slutte, at Guderne kun tænktes usynlig til Stede; Løj-bænkene vare tomme, undtagen for saa vidt som der var henlagt Kranse eller Diademer paa Gudernes Pladser⁶⁾. Men efterhaanden nøjedes den tiltagende Realisme og Skuelyst ikke dermed; man vilde se Guderne selv, og livagtige Billeder af dem bleve lagte paa Bænkene, Voxmasker med virkelige Klæder

¹⁾ Som paa Ptolemæos Philopators Nilskib, Athen. V, p. 205.

²⁾ Liv. VII, 2. VII, 27. VIII, 25.

³⁾ Liv. XXI, 62, 9. XXII, 10, 9. Sex pulvinaria in conspectu fuerunt etc.

⁴⁾ Liv. XXI, 62, 8 og 4. Fest. p. 313 a.

⁵⁾ Sueton, Cæsar 76.

⁶⁾ Fest. l. l. Casaub. ad Suet. Cæs. 76.

ligesom Imagines ved Begravelserne. Ogsaa dette var for øvrigt laant fra Grækerne; man tænke kun paa Udstillingen af Adonis i Theokrits 15de Idyl, eller paa, hvad der her ligger os nærmere, hvorledes Rhodierne modtog Harmodios' og Aristogitons Statuer, som Xerxes i sin Tid havde røvet fra Athen, men Kong Seleukos sendte tilbage. Da Skibet landede ved Rhodos, indbød man Heroerne til Gæst og foranstaltede et prægtigt Maaltid, hvor deres Statuer bleve lagte paa Løjbænke¹). I Rom finde vi dette tydelig beskrevet hos Livius. Ved et Lectisternium i Aaret 179 indtraf der et Jordskjælv. De paa Løjbænkene liggende Guder vendte deres Hoveder om, og det Fad med Laag over, der var sat frem for Juppiter, faldt ned fra Bordet²). Paa en senere romersk Lampe sees et Billede af et saadant Lectisternium. Gæsterne ere Serapis og Isis og Apollo og Diana; et Bord er sat frem foran dem³).

Fra Grækenland ere Vidnesbyrdene om disse Gudemaaltider ogsaa talrige, og de gaa længere tilbage i Tiden⁴). Først og fremmest finde vi hyppig Dioskurerne hædrede ved Theoxenier. Pindars 3die olympiske Ode er skrevet i Anledning af en Sejr, som Akragas' Hersker Theron havde vundet i Aaret 476. Den har Overskriften *εις Θεοξένια* og begynder med disse Ord: *Τυνδαρίδαις τε φιλοξείνοις ἀδεῖν καλλιποκάμω θ' Ἐλένῃ.* Oden er altsaa sunget ved en Theoxenie-Fest, der holdtes til Ære for de hjælpende Guder Kastor og Polydeukes. «Gæstfri» ere disse Guder, og i deres Maaltid deltager ikke blot Søsteren Helena, men ogsaa Herakles (v. 60), før ikke at tale om alle de Mennesker, der beværtedes ved samme Lejlighed. En lig-

¹) Valer. Max. II, 10, Ext. 1: Rhodii quoque eas (3: statuas) urbi suae ap-pulsas cum in hospitium publice invitassent, sacris etiam in pulvina-ribus conlocaverunt.

²) Livius XL, Slutn.: Terra movit. In fanis publicis, ubi lectisternium erat, deorum capita, qui in lectis erant, averterant se, lanxque cum inte-gumentis, quæ Jovi apposita fuit, decidit de mensa.

³) Montfaucon, L'Antiquité expliquée V, 2 pl. 169.

⁴) F. Deneken, de Theoxeniis. Berolin. 1891.

nende Fest i Sparta antydes i Slutningen af Euripides' Helena, hvor det spaaes hende, at hun skal kaldes en Gudinde og beværtes sammen med Brødrene¹). I Pindars 10de nemeiske Ode (v. 97) omtales Hermes og Herakles som Deltagere i Dioskurerens Maaltid. I en Indskrift fra Paros, formodentlig fra 2det Aarhundrede f. Kr., omtales Theoxenia for Dioskurerne, og man hædrer en Mand, som har lovet at beværte Folket ved denne Fest²). Ja endog Billeder fra Oldtiden fremstille dem anskuelig for os. En paa Rhodos funden Vase viser os en Løjbænk med Tæpper og to Hovedpuder, og i Luften derover komme Dioskurerne ridende som for at indtage den for dem bestemte Plads³). Den samme Scene findes paa et Relief fra Thessalien: Løjbænken med Tæpper og to Hovedpuder, og Dioskurerne, der komme ridende igennem Luften; men her se vi ydermere foran Bænken et opdækket Bord⁴). Ved disse Billeder kommer man til at tænke paa Sagnet om de to mes-seniske Ynglinge, som, medens den lakedæmoniske Hær holdt Fest for Dioskurerne og Drikkelaget var begyndt, iførte hvide Kjortler og Purpurkapper, med Filthue paa Hovedet og Spyd i Haanden, paa et Par stolte Gangere kom ridende ind iblandt Lakedæmonierne, der antog dem for Dioskurerne selv, indtil de pludselig brød Illusionen ved at myrde til højre og til venstre og styrte afsted i Galop⁵).

¹) Eurip. Helen. 1668: *ξένια τ' ἀνθρώπων πάρα ἕξις μεθ' ἡμῶν.*

²) Rangabé, Antiquités Helléniques II, 770 c. v. 48, Overskriften: *Διοσκόροι.* v. 55: *λαχόντος ἀπὸ τοῦ ἱεράζου τοῖς Διοσκόροις ἐν τῇ θυσίᾳ τῆ γενομένη τοῖς Θεοξενίους.* v. 59: *ἐπαγγέλλεται δημοθονήσειν ἐν τοῖς Θεοξενίους.*

³) Fröhner, Deux peintures de vases grecs de la nécropole de Kamiros. Paris 1871.

⁴) Heuzey et Daumet, Mission archéologique de Macedoine (1876) pl. 25. Monumentet er et Anathem til Dioskurerne i Anledning af en vunden Sejr. En Nike kommer flyvende med en Krans til en Mand, som ofrer paa Alteret, der staar foran Bordet; en Kvinde staar bagved Manden. Indskriften lyder: *Θεοῖς μεγάλους ΔΑΝΑΑΤΟΟΝΕΙΤΕΜΑ*, d. e. efter Blass' Formodning *Δανᾶ Ἀθρονειτεία*, formodentlig Mandens Moder, se Satura philol. H. Saupp. obl. p. 119.

⁵) Pausan. IV, 27, 1. Polyæn. II, 31, 3.

Men fordi vi, maaske tilfældig, have flest Vidnesbyrd om Theoxenier for Dioskurerne, kan man ikke slutte, at de enten ene eller dog fortrinsvis holdtes for dem. Vi ville i denne Henseende ikke indskrænke os til at anføre Hesychios' Glosse: *Θεοξένια κοινὴ ἐορτὴ πᾶσι τοῖς θεοῖς*, men vi ville se, hvorledes dette stadfæstes ved andre Forfatteres og ved Indskrifternes Vidnesbyrd. Først maa vi nævne Theoxenierne for Apollo. Saa-danne holdtes efter Pausanias i Pellene i Achaia i Forbindelse med Kampege, og i selve Delphi læse¹⁾ vi, at de kaldtes *Ξένια*, og at Guden syntes at byde Heroerne til Gæst. Hos Isokrates læse vi, at efterat Timotheos ved sine Sejre til Søs havde bragt Lakedæmonierne til at slutte Fred (Aar 374), fejrede Athen hvert Aar en Fest for Fredens Gudinde, og det er aabenbart efter en fuld paalidelig Kilde, at Cornelius Nepos omtaler denne som Theoxenia²⁾. Attiske Indskrifter omtale ofte, hvorledes Løjbænken bliver bredt (*κλίνης στρωσας*) og Bordet smykket (*κόσμησας τῆς τραπέζης*) for forskellige Guder. Saaledes for Zeus Soter og Athene³⁾, for Athene Polias⁴⁾, for Asklepios og Hygiea⁵⁾, for Pluto⁶⁾, for Gudernes Moder og Attis⁷⁾. Paa samme Maade roser en Indskrift fra Chios⁸⁾ en Mand, fordi han har skænket *τὴν στρωτὴν καὶ τὰς καθέδρας Μητροῖ*. Her sidde altsaa Gudinden og hendes Gæster efter gammel Skik paa Stole; Lænestole (*θρόνους*) finde vi Orgeonerne i Piræeus fremsætte for deres Guder⁹⁾. Pausanias beretter, at der i Forhallen

¹⁾ Pausan. VII, 27, 2. Schol. Pind. Nem. VII, 68.

²⁾ Isokrat. 15, 110. Cornel. Nep. Timoth. 2, 2: *quæ victoria tantæ fuit Atticis lætitiæ, ut tum primum arae Paci publice sunt factae eique deæ pulvinar sit institutum.*

³⁾ Corp. Inscr. Attic. II, n. 305.

⁴⁾ C. I. A. II, n. 374.

⁵⁾ C. I. A. II, n. 453 b. 453 c.

⁶⁾ C. I. A. II, n. 948. 949. 950.

⁷⁾ C. I. A. II, n. 622: *εἰς ἀμφοτέρω τὰ Ἀττίδεια.*

⁸⁾ Bulletin de Correspondance Hellénique III, p. 324.

⁹⁾ C. I. A. II, n. 624, 9 f.: *καὶ τὰς λοιπὰς στρωννύειν θρόνους δύο ὡς καλλίστους.* Guderne ere maaske Bendis og Asklepios, som paa den med Relief forsynede Indskrift i Ny Carlsbergs Glyptothek n. 1043 a.

til Heras Tempel ved Argos stod en *κλίνη τῆς Ἥρας*, og i Athena Aleas Tempel i Tegea en *κλίνη ἐερά τῆς Ἀθηνᾶς*¹⁾. Da Thebæerne havde ødelagt Plataæ, benyttede de en Del af Byttet til at lade gøre Løjbænke til Hera, hvis Tempel de opførte fra ny af med stor Pragt²⁾. Og naar vi i Parthenons Inventarier finde omtalte Bænke og Stole, er det rimeligt nok, at disse kunne have været brugte ved Theoxenier. Fordi dette ikke andensteds er dokumenteret, kunne vi godt tænke os Panathenæerne som Theoxenier³⁾. Men, vilde maaske en spørge, blive saa ikke alle Offerfester Theoxenier? Forstaaes dette som en Beværtning af Guderne, synes Spørgsmaalet at kunne besvares bekræftende; men Navnet er aabenbart kun blevet brugt, hvor der holdtes et større Offermaaltid, hvorved ogsaa en stor Del af Folket eller i det mindste Statens Øvrighed og Raad bleve beværtede. Ved en saadan Lejlighed maatte det vises, at det dog egentlig er for Gudernes Skyld, at Festen holdes, og at de ere de rette Hædersgæster, saa at der først og fremmest bør dækkes Bord for dem.

Panathenæerne kunde vel kaldes Athens største Fest; i hvert Fald var det panathenæiske Festoptog det anseligste af denne Art; der er derfor ingen Tvivl om, at det er dette, Phidias har villet gengive paa Frisen. Vi have mange Efterretninger fra Oldtiden om Panathenæerne, om de ved denne Fest fejrede Lege, og om Optoget⁴⁾, og det stemmer godt med disse, naar vi her paa Frisen først se de unge attiske Piger komme gaaende parvis med Skaale og Kander i Hænderne, derefter det lange Tog af Offerdyr, Køer og Faar, saa Mænd, der bære store Truge og svære Krukker paa deres Skuldre, derefter Fløjtespil-

¹⁾ Pausan. II, 17, 3, VIII, 47, 2.

²⁾ Thukyd. III, 68, 3.

³⁾ Furtwängler, Meisterwerke der griechischen Plastik S. 189: «Ein den Theoxenien gleicher Brauch kann bei den Panathenæen sehr wohl vorausgesetzt werden, wenn er hier auch nicht so hiess».

⁴⁾ Alle Dokumenter ere samlede hos Michaelis, Der Parthenon S. 318 ff.

lere og Citharspillere, saa en Skare af attiske Borgere til Fods, endelig en lang Række Stridsvogne eller Processionsvogne forspændte med 4 Heste, og til sidst det store Tog af Athens ridderlige Ungdom paa deres fyrige, vel skolede Heste. Men saa vidunderlig Natursandheden er i de enkelte Skikkelser, saa var det dog ingenlunde Kunstnerens Hensigt at give en realistisk og i det enkelte nøjagtig Fremstilling af Toget. Saa kunde han ikke have behandlet Ryttertoget med den Afvexling, hvormed dette er sket, og ikke medtaget Forberedelserne dertil, medens han oversprang det bevæbnede Fodfolk og Efeberne, som naturligvis ogsaa vare med, og som Forfatterne ogsaa omtale ved denne Lejlighed. Der er dog en Ting, man har savnet endnu mere end disse. Paa de store Panathenæer fik Athenes gamle, himmelfaldne Billede en ny Klædning, *πέπλος*, et Pragtstykke, hvorpaa der havde været vævet i 4 Aar af udvalgte attiske Borgerinder; paa rødgul Grund var der indvirket talrige Figurer, Guderne paa deres Stridsvogne kæmpende med Typhon, med Giganterne o. a. l. Denne Peplos skulde vises for hele Folket, og dette skete paa lignende Maade som ved vore Processionsfaner; man ophængte den som Sejl paa en Raa, og Masten, der bar denne, stod paa et Skib, der kørtes igennem Gaderne. Hvorfor har Phidias ikke medtaget dette, der dog betragtedes som noget særlig mærkværdigt? Han har vel fundet, at en saadan svær og død Maskine vilde passe daarligt ind i denne lette og livlige Skare af de skønneste Mennesker og de skønneste Dyr, der lydige fulgte deres Føreres Bud. Han har jo ogsaa, som vi have set, ingenlunde kunnet faa alt med. Dertil kommer, at Skibet, som vi vide, gik fra Porten igennem Keramikos og andre Dele af den lavere By, men standsede i Nærheden af Areopagos uden at komme op paa Borgen. Det var da naturligt, om Kunstneren betragtede den Del, der gjorde hele Toget med og kom helt op til Templet og Alteret, hvor Guderne selv indfandt sig, som den vigtigste. Men kunde Skibet ikke komme op paa Borgen, maatte jo Peplos tages ned af Masten, og

sammenlagt eller sammenrullet bæres op til Gudinden. Herved var der rigtignok ingen Stads; men idet man, ganske vilkaarlig, forudsatte, at dette skulde være Festens Hovedmoment, mente man, at det ikke kunde mangle paa Frisen, og antog, at Overleveringen af Peplos var fremstillet i den Gruppe af en Mand og en Kvinde tillige med en Dreng og to Smaapiger, som lige i Midten af Østfrisen adskiller de to Rækker af siddende Guder, der vende sig hver til sin Side. Men ligesom denne menneskelige Gruppe intet har at gøre med de siddende Guder, har den endnu mindre at gøre med Festtoget, hvis forreste Spids paa begge Sider findes i meget lang Afstand derfra. Snarere hører den sammen med de ældre og yngre Mænd, som paa den anden Side af de siddende Guder staa i rolig Samtale og vente paa det kommende Tog.

Den omtalte Midtgruppe bestaar af en Kvinde med to smaa Piger, der bære Stole paa Hovederne af samme Slags som de, hvorpaa Guderne sidde¹⁾, og en ældre Mand i en lang præstelig Dragt med en Dreng, hvem han enten overgiver eller af hvem han modtager et stort sammenfoldet Klæde. Den almindelige Antagelse er nu, at de to unge Piger bringe Stole, som Præsten og Præstinden skulle sidde paa, og at Drengen overleverer Gudindens Peplos til Athenes Præst. Men en Athenes Præst eksisterer slet ikke; Guderne have Præster, men Gudinderne Præstinder, og naar Gudinden skulde iføres en ny Klædning, var det dog rimeligt, at det var en Kvinde og ikke en Mand, der modtog denne. Men hvad der er Hovedsagen, Figurernes Bevægelse er misforstaaet. Manden modtager ikke Klædet, men han afleverer det. Han holder det svære Klæde med begge Hænder og rækker det hen til Drengen, som har Haanden løftet for at tage imod det og ser op paa Manden for

---

¹⁾ Tabouretter, *καθέδραι*. At det er Stole, er hævet over al Tvivl. At man plejede at bære saadanne Stole paa Hovedet, vide vi af Vasetegninger, se Michaelis, Parthenon S. 256.

at modtage hans Anvisning¹⁾. Skulde det modsatte fremstilles, maatte enten Drengen bære Klædet og Manden række Hænderne ud for at modtage det, eller ogsaa maatte Drengen allerede have afleveret det og Manden modtaget det. Det er dette sidste Motiv, man antager, Kunstneren har valgt; men, havde Manden overtaget hele Byrden, maatte Drengen lade Haanden synke, da den nu ikke mere har noget at gøre, medens det er øjensynligt, at han griber fat i Klædet, og der var heller ingen Grund for ham til at se spørgende op paa Manden. Bevægelsens Motiv er opfattet rigtig af Flasch²⁾, men han antager, at Klædet er Præstens Overkappe, som han har afført sig «for at gøre sig færdig til den ham paahvilende hellige Funktion, Slagtningen af Offerdyrene», noget der dog uden al Tvivl vilde være udtrykt tydeligere, hvis man overhovedet havde villet udtrykke slikt. Ogsaa Overbeck indrømmer, at Drengen ikke overleverer Klædet; men da han dog ikke kan komme bort fra, at det maa være Peplos, mener han, at Manden og Drengen ere i Færd med at sammenfolde det store Stof til Opbevaring³⁾, unægtelig et saare ubetydeligt Motiv. Furtwängler derimod fastholder endnu den gamle Vildfarelse, at det skulde være Overleveringen af Peplos og søger at forsvare den med sædvanlig Suffisance⁴⁾. Der er herimod intet andet at gøre end at op-

¹⁾ Dette, som er tydeligt nok paa den bevarede Plade i British Museum, viser sig dog endnu tydeligere paa den lille Terrakottakopi i Antiksamlingen i Kjøbenhavn, som er udførlig beskrevet i Waldsteins Essays on the art of Pheidias p. 234 ff., og hvis Berettigelse til at tages med i Betragtning ogsaa hævdes af Furtwängler: Meisterwerke der griechischen Plastik S. 743 f. Medens Furtwängler antager den for at være en romersk Kopi omtrent fra Augusts Tid, er jeg mere tilbøjelig til med Waldstein at antage, at den hidrører fra en af Choiseul Gouffier i sin Tid tagen Afstøbning.

²⁾ Flasch, Zum Parthenonfriese, Würzburg 1877, S. 83 ff.

³⁾ Overbeck, Geschichte der griechischen Plastik, 4te Ausg. I, S. 441.

⁴⁾ Furtwängler, Meisterwerke der griechischen Plastik S. 185: «Man hat gemeint, die Motive seien nicht die des Ueberreichens. Und doch ist ja so lebendig und naturwahr dargestellt, wie der Mann den schweren Stoff, den er von dem Knaben empfangen, mit beiden Händen empor-

fordre Læseren til at se paa Monumentet selv, og hvis han ikke føler sig overbevist ved at se paa Manden og Drengen, da at vende Øjet til den parallelle Gruppe, Kvinden med de to Piger, hvor det om muligt endnu tydeligere viser sig, at Stolene ikke bringes, men hentes. Det er ikke den voxne Kvinde, men den foran hende staaende Pige, der har grebet fat paa Stolebenet; hun selv har sluppet det med sin venstre Haand og søger nu kun med den højre at lægge Stolen til Rette paa Pigens Hoved. Den anden unge Pige har for længe siden faaet sin Stol tilbørlig anbragt, og vender sig nu for at gaa bort. Hendes Bevægelse kan ikke forstaaes paa anden Maade. Naar Furtwängler mener, at hun vender sig om for at se efter sin Efterfølgerske, og deri finder en Antydning af, at der kom flere Piger med Stole bagefter¹⁾, da maa en saadan Symbolik vistnok findes Phidias aldeles uværdig, ligesom man da heller ikke finder sligt andensteds paa Frisen, end ikke ved Slutningen af Ryttertoget. Det vilde virkelig passe sig lidet for den unge Pige, der gik som Difrofore i Processionen, at se sig om efter de andre.

Efter hvad der her er udviklet, synes Gaadens Løsning at frembyde sig af sig selv. Kunstneren har ikke fremstillet den Episode af Festen, som man har tænkt paa, Frembærelsen eller Overbringelsen af Peplos, men det, som var Hovedsagen, det store Offertog, som Guderne naadig tage imod. Midtgruppen forestiller Forberedelsen til Gudernes Modtagelse. Kongen, βασιλεύς, den Archont, der havde overtaget det gamle Konge-

---

gezogen hat um ihn in die Nähe des Gesichtes zu bringen und prüfend zu betrachten» (han er altsaa nærsynet); «auch die Haltung seiner Rechten ist eben so wie wenn man einen Stoff prüfend anfasst». Det sidste forstaar jeg ikke. Det var ogsaa noget sildigt at prøve Stoffet, naar det allerede var overleveret paa det allerhøjtideligste.

¹⁾ Furtwängler, Meisterwerke S. 186: «Das zweite Mädchen schreitet gleichfalls auf die Priesterin zu, wendet sich jedoch halb zurück, wie um nach einer Nachfolgerin zu sehen. Der Künstler hat hierdurch offenbar andeuten wollen, dass noch mehr gleichartige stuhltragende Mädchen folgend zu denken sind.»

dømmes præstelige Funktioner, og Dronningen, *βασιλίσσα*, der ogsaa ved lignende Lejligheder fungerede som Værtinde og modtog Guderne, træffe de fornødne Forberedelser dertil. Dronningen udleverer Stolene, som Guderne skulle antages at sidde paa; de to Stole repræsentere naturligvis et større Antal ligesom i Optoget de forskellige Afdelinger repræsenteres af et mindre Antal Deltagere. Kongen udleverer det store Tæppe, der skal udbredes paa Jorden foran Stolene. Naar vi i Indskrifterne læse om *στρωσις τῆς κλίνης*, tænke vi paa Tæpper, der lægges som Matrasser paa Løjbænkene, men her have vi Stole, ikke Bænke, og vi se tydelig, hvorledes enhver af Stolene har sin Pude. Dette Tæppe maa altsaa være et Gulvtæppe, ligesom i den ovenfor anførte Indskrift fra Chios: *τὴν στρωτῆν καὶ τὰς καθέδρας*, hvor Enkelttallet *στρωτή* i Modsætning til Flertallet *καθέδρας*, umuliggør en anden Fortolkning. En uhildet Betragtning vil vel ogsaa i Billedet paa Parthenonsfrisen meget snarere se et stort Tæppe end en sammenfoldet Peplos, end sige Præstens Kappel, Gulvtæpper omtales maaske ellers ikke i de gamles Skrifter, og man brugte dem maaske ikke den Gang saa meget som i vore Dage, men at man har brugt dem, hvor man behøvede dem, kunne vi ikke tvivle paa. Alle Gulvene i de gamles Huse, lige fra dem, der have et simpelt Linear-mønster udført i Cementen til de fine og pragtfulde Mosaikmalerier, ere jo tydelige Efterligninger af Tæpper. Det forgængelige Stof er erstattet med et uforgængeligt. Men naar Lejligheden krævede det, bredte man Tæpper paa Jorden, ligesom Folkeskaren paa Palmesøndag kastede sine Klæder foran Jesus, da han red ind i Jerusalem.